

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 189/2025 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om kvalitetskriterierna för förskoleundervisning och om att ingripa i mobbning inom småbarnspedagogiken

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 189/2025 rd undertecknat av riksdagsledamot Mia Laiho /saml:

Vilka åtgärder vidtas för att förskoleundervisningens kvalitet och jämlikhet tilldelas mer uppmärksamhet än tidigare på såväl kommunal nivå som riksnivå,

har man övervägt att utarbeta kvalitetskriterier för förskoleundervisningen, och

hur styrs småbarnspedagogiken på riksnivå i att ingripa i mobbning?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Målet med förskoleundervisningen är att som en del av småbarnspedagogiken stödja barnens utveckling till humana människor och etiskt ansvarsfulla samhällsmedlemmar, ge dem de kunskaper och färdigheter som behövs i livet samt förbättra barnens inlärningsförutsättningar. Bestämmelser om förskoleundervisning finns i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och Utbildningsstyrelsen har utarbetat ett riksomfattande dokument Grunderna för förskoleundervisningens läroplan (2014) som förpliktar till att genomföra lagen. Utifrån grunddokumentet utarbetas en lokal plan för varje utbildningsanordnare och en läsårsplan för ordnandet av förskoleundervisningen. Styrningen av förskoleundervisningen sker alltså med hjälp av läroplaner på olika nivåer. I Nationella centret för utbildningsutvärderings utvärderingar 2016–2020 observerades att det i läroplanerna för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen användes mångtydiga begrepp som lokalt hade tolkats på olika sätt och till följd av detta hade det uppstått olika praxis mellan utbildningsanordnarna i förskoleundervisningen. Detta kan äventyra jämlikheten i förskoleundervisningen eller dess höga kvalitet. När grunderna för förskoleundervisningens läroplan förnyas nästa gång ska detta beaktas så att barnens lika ställning i förskoleundervisningen tryggas i hela Finland.

Tills vidare har inga kvalitetskriterier utarbetats för förskoleundervisningen till skillnad från småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen. I Finland genomfördes 2021–2024 ett försök med tvåårig förskoleundervisning. För försöket stiftades en lag om ett försök med tvåårig

förskoleundervisning (1046/2020, RP 149/2020 rd). I försöket deltog sammanlagt 147 kommuner, av vilka 104 ordnade tvåårig förskoleundervisning. I försöket deltog sammanlagt över 10 000 barn födda 2016 och 2017. Utbildningsstyrelsen utarbetade grunder för läroplanen för försöket med tvåårig förskoleundervisning (2021). Syftet med försöket med den tvååriga förskoleundervisningen var att stärka jämlikheten i utbildningen, utveckla förskoleundervisningens kvalitet och genomslag, utreda kontinuiteten mellan småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen, utreda familjernas serviceval samt få information om hur tvåårig förskoleundervisning påverkar barns förutsättningar för utveckling och lärande samt deras sociala färdigheter och utvecklingen av en sund självkänsla. Försöket har följts upp genom ett forskningsprojekt som grundar sig på en randomiserad försöksuppställning och som genomförs av ett konsortium bestående av Statens ekonomiska forskningscentral (VATT), Aalto-universitetet, Jyväskylä universitet, Helsingfors universitet och Åbo universitet. I uppföljningsundersökningen granskas hur målen för det tvååriga försöket med förskoleundervisning har uppnåtts och slutrapporten färdigställs senast den 31 december 2025. Enligt regeringsprogrammet bedömer regeringen resultaten av försöket och bereder fortsatta åtgärder när uppföljningsundersökningen av försöket är klar. För närvarande planerar undervisnings- och kulturministeriet inte att utarbeta kvalitetskriterier för förskoleundervisningen, eftersom uppföljningsundersökningen av det tvååriga försöket med förskoleundervisning kan komma att belysa andra utvecklingsbehov som det är ändamålsenligt att reagera på samtidigt.

Alla barn inom småbarnspedagogiken har rätt till en utvecklande, inlärningsfrämjande och trygg miljö inom småbarnspedagogiken där barnet skyddas mot våld, mobbning och andra trakasserier (10 § i lagen om småbarnspedagogik). Denna skyldighet har konkretiserats i Utbildningsstyrelsens dokument Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022). Inom småbarnspedagogiken tar man hand om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet och där tillåts inte mobbning, våld eller trakasserier. Personalen känner igen mobbning, ingriper vid mobbning och förebygger mobbning medvetet och systematiskt som en del av utvecklingen av verksamhetskulturen. Med mobbning avses en skadlig och obalanserad interaktionsprocess i grupp där ett barn upprepade gånger är föremål för kränkande, skadliga eller avvisande handlingar som utförs av ett eller flera andra barn utan att kunna försvara sig eller påverka bemötandet. Det väsentliga i förebyggandet av mobbning är att stöda barnens kamratrelationer och gemenskapens välbefinnande. Personalen har en central roll i att stöda barnen i att öva och utveckla sina sociala och emotionella färdigheter. Tillsammans med barnen lär man sig att identifiera och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. Trakasserier, mobbning eller våld diskuteras med barnens vårdnadshavare och man söker lösningar tillsammans. Till främjandet av säkerheten hör också systematiskt förebyggande och uppföljning av olycksfall, säkerhetsfostran samt omsorg om lokaler och redskap. Småbarnspedagogiken förutsätter en fungerande och engagerad säkerhetsledning samt personal som behärskar säkerhetsfrågor.

Nationella centret för utbildningsutvärdering NCU genomförde 2023–2024 en utvärdering av mobbningsförebyggande arbete och stöd för barns sociala och emotionella färdigheter inom småbarnspedagogiken. Enligt utvärderingen förklarar grunderna för planen för småbarnspedagogik och de lokala planerna för småbarnspedagogik de mobbningsförebyggande principerna och målen samt ger anvisningar till personalen inom småbarnspedagogiken om hur arbetet mot mobbning ska genomföras. Största delen av respondenterna uppgav att det på verksamhetsstället för småbarnspedagogik hade utarbetats en plan för förebyggande och ingripande i mobbning. Vid verksamhetsställen där man hade utarbetat en plan för förebyggande av och ingripande i mobbning bedömde personalen att stödet för barnens emotionella färdigheter och interaktionsfärdigheter samt ingripandet i mobbning och utredningen av mobbningsituationer oftare genomförs väl. Vårdnadshavarna upplevde inte alltid att de fick tillräckligt med information om arbetet mot mobbning. NCU rekommenderade utifrån utvärderingen att tydliga nationella mål för arbetet mot mobbning, tilläggsresurser för arbetet mot mobbning och fortbildning, introduktion av arbetstagar i arbetet mot mobbning, stärkande av vårdnadshavarnas delaktighet i arbetet mot mobbning samt tryggnad av barngruppernas varaktighet och barnens sociala och emotionella färdigheter. För att tillgodose på behovet av fortbildning har undervisnings- och kulturministeriet 2021–2024 finansierat utvecklingsprojektet Tuikku – stärkande av känsel- och kommunikationsfärdigheterna inom småbarnspedagogiken, där man utvecklade en verksamhetsmodell som grundar sig på stark forskningsevidens och en avgiftsfri utbildningshelhet för personalen inom småbarnspedagogiken för att stärka barnens emotionella färdigheter och delaktighet samt förebygga mobbning inom småbarnspedagogiken. I verksamhetsmodellen Tuikku stöds också föräldrarnas delaktighet och atmosfären i arbetsgemenskaperna inom småbarnspedagogiken stärks. Programmet har genomförts i samarbete mellan Jyväskylä universitet och Jyväskylä yrkeshögskola JAMK.

Helsingfors 18.6.2025

Undervisningsminister Anders Adlercreutz